

POROČILO O UDELEŽBI NA DOGODKU

Seminar on Quality Assurance in HE and VET

27 June 2013, Biograd na Moru, Croatia

JELENA ŠTRBAC NEMEC	jelena.strbac@studentska-org.si 01 280 68 05
----------------------------	--

O dogodku:

Seminar je predstavljal nadaljevanje diskusije o zaključkih mednarodne konference o povezovanju koncepta zagotavljanja kakovosti z ogrodji kvalifikacij, ki je potekal v začetku leta 2013 v Dublinu na Irskem.

Osrednji cilj seminarja je bil predstaviti primere dobre prakse na področju zagotavljanja kakovosti v povezavi z (nacionalnimi) ogrodji kvalifikacij in opredeliti vlogo slednjih v odnosu do zagotavljanja kakovosti na različnih ravneh izobraževanja. Razprava se je dotaknila tudi povezave med kakovostjo in priznavanjem v tujini pridobljenega izobraževanja oz. kvalifikacij.

Organizator:

Dogodek je organiziralo hrvaško Ministrstvo za znanost, izobraževanje in šport.

Trajanje:

Seminar je potekal 27. junija 2013 v obliki celodnevne srečanja. Naslednji dan je potekalo tudi srečanje koordinatorjev za pripravo nacionalnih ogrodij kvalifikacij.

Udeleženci:

Dogodka se je udeležilo 93 udeležencev, večinoma iz Hrvaške, pa tudi naslednjih držav: BiH, Srbija, Črna gora, Makedonija, Kosovo, Moldavija, Romunija, Poljska, Češka, Latvija, Avstrija, Belgija, Velika Britanija, Finska, Švedska, Portugalska in Slovenija, od koder sem se dogodka udeležila samo jaz.

Med udeleženci so bili tako predstavniki evropskih institucij, ministrstev oz. pristojnih uradov, agencij za kakovost, visokošolskih zavodov, ENIC-NARIC centrov, centrov za razvoj edukacijskih politik in tudi gospodarskih zbornic.

VSEBINSKO POROČILO:

Vse prezentacije so dostopne na spletu. V nadaljevanju so podani določeni vsebinski poudarki pri posameznih sklopih.

Introduction to the Seminar – key expert presentation (Mile Dželalija)

- Družbene spremembe (tako demografske, tehnološke ...) zahtevajo, da se prilagajamo novim okoliščinam. V zadnjem času so tako še posebej izpostavljeni koncepti spodbujanja

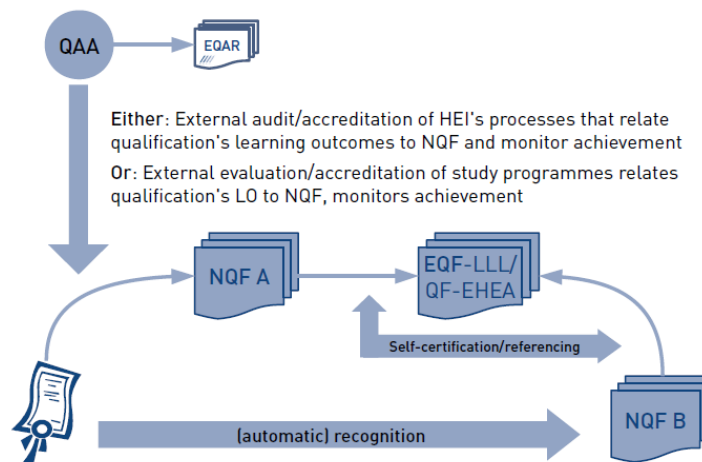
mobilnosti, vseživljenjskega učenja, kakovosti izobraževanja in znanja ... To se odraža tudi v različnih iniciativah, ki si prizadevajo za doseg ciljev na teh področjih:

- prim. »Strategija Evropa 2020«, ki poudarja razvoj, temelječ na znanju in inovacijah, večjo socialno vključenost – skozi dostop do izobraževanja (manjši izpad iz tega) in večjo zaposljivost ...
- V kontekstu poudarjene vse večje vloge in pomena izobraževanja igrajo pomembno vlogo prav nacionalna ogrodja kvalifikacij (NOK), ki so na nek način mehanizem za implementacijo koncepta LLL, priznavanja neformalnega in priložnostnega učenja ter drugih smernic na področju izobraževanja in usposabljanja.
- Ob definiciji NOK moramo še posebej izpostaviti pomen vloge vseh deležnikov in povezovanja med njimi. Poseben poudarek pa mora biti na »učencih« – NOK morajo biti »student-centred« (temeljiti na učnih izidih in kompetencah). Prav tako pa je potrebno poudariti vključevalno vlogo NOK, ki naj bi zajeli različne tipe kvalifikacij in izobraževanja oz. učnih poti, ob upoštevanju lokalnih specifik.
- Potrebno bi bilo tudi bolj povezati visokošolsko in poklicno (VET) izobraževanje (prav tako poenotiti standarde med državami).
- Koristi implementacije NOK za različne skupine deležnikov:
  - Študenti: boljše razumevanje kvalifikacij (ali dejansko ustrezajo namenu); spodbujanje LLL; transparenten izobraževalni sistem in boljše razumevanje sistema in ravni kvalifikacij; mednarodno priznavanje kvalifikacij (z namenom zaposlovanja); informacija o kakovosti izobraževanja ...
  - Delodajalci: razumevanje kvalifikacij in njihovega ujemanja s potrebami delovnega okolja; orodje za izbiro primernih kadrov ...
  - Ponudniki izobraževanj in usposabljanj: usklajen oz. poenoten izobraževalni sistem; smernice za kreditno vrednotenje in priznavanje (tudi predhodnega) izobraževanja ...
  - Zaposleni: boljše zaposlitvene možnosti; priznavanje različnih oblik učenja znotraj LLL in predhodnega izobraževanja ...
  - Družba: učeča družba, ki se je sposobna prilagajati spremembam; večja socialna inkluzija ...
- Z namenom doseganja večje primerljivosti in posledično priznavanja kvalifikacij, je potrebno vzpostaviti visoko stopnjo zaupanja v pridobljene kvalifikacije, kar pa lahko izhaja samo iz kakovosti. S tem namenom je potrebno utrditi skupne standarde kakovosti ter izpostaviti temeljna načela za zagotavljanje kakovosti na različnih (vseh!) ravneh izobraževanja, s poudarkom na procesu med inputom in outputom, ki se kaže skozi doseganje učnih ciljev. Politika zagotavljanja kakovosti in sistem zagotavljanja kakovosti mora biti utrjen na vseh ravneh izobraževanja in mora biti integralni del upravljanja izobraževalnih (ne samo visokošolskih) institucij. Vse izobraževalne institucije morajo biti podvržene poenotenim standardom in stalnemu zunanjemu nadzoru.

Safeguarding quality assurance principles in HE (Colin Tück)

- Splošno o ESG ...
- Povezava med ESG in načeli za EQF se kaže v zahtevah po zunanji evalvaciji in rednem spremljanju, pri čemer se upoštevajo tako okoliščine, input in output v procesih (S poudarkom na učnih izidih). Pri tem se EQF osredotočajo predvsem na učne izide.
- Splošno o EQAR ... V povezavi z kvalifikacijskimi ogroddji velja izpostaviti prizadevanja po transparentnosti in informiranosti deležnikov, ter težje po vzpostavitvi vzajemnega zaupanja (med državami, kot tudi navznoter) in priznavanja izobraževanja, ki izhaja iz tega.

- Povezava med sistemom zagotavljanja kakovosti in sistemom kvalifikacij se kaže tudi formalno – vloga in možnost delovanja agencij za kakovost v mednarodnem okolju; priznavanje – npr. skupne diplome; dolgoročno tudi avtomatično priznavanje izobraževanja (predvsem z bolonjo).

- Delujoč sistem zagotavljanja kakovosti je ključen, če želimo vzpostaviti zaupanje, potrebno za priznavanje kvalifikacij.

EQAVET – supporting European quality assurance in VET (Dana Stroeie)

- Zagotavljanje kakovosti v VET je ključnega pomena pri procesu prehoda v družbo znanja, kot pri ujemanju med družbo znanja in potrebami na trgu (boljše ujemanje med ponudbo in povpraševanjem, večja zaposljivost, LLL). Prav tako krepi zaupanje med državami, kar olajša priznavanje, prehodnost – mobilnost in omogoča večjo prožnost učnih poti.
- **Kopenhagenski proces – Kopenhagenska deklaracija (2002)¹**: poudarek na zagotavljanju kakovosti v VET – fokus na izmenjavi modelov in skupnih kriterijev (načel) za kakovost v VET. Po deklaraciji so se oblikovali ključni instrumenti za VET: razvoj kriterijev kakovosti v VET, definicija VET v kvalifikacijskih okvirjih ...
  - Prednostne naloge: evropska dimenzija; preglednost, obveščanje in usmerjanje; priznavanje kvalifikacij; zagotavljanje kakovosti.
- **EQAVET – European quality assurance reference framework for vocational education and training**
  - kako vpeljati izboljšati skrb za kakovost v VET
  - skrb za stalno spremljanje napredka v VET
  - »The quality cycle«:

¹ V slo. jeziku dostopno na:

http://europassd.cedfop.europa.eu/img/dynamic/c1401/type.FileContent.file/Copenhagen_sl_SI.PDF

- Podpirati ukrepe na ravni EU, ki prispevajo k uresničevanju mobilnosti in LLL: s poudarkom na kakovosti, kar pomeni tudi sodelovanje z drugimi izobraževalnimi sektorji (npr. VŠ). S tem namenom je potrebno uskladiti tudi pristope k zagotavljanju kakovosti v VET in VŠ – s tem spodbudimo večjo prehodnost med sistemoma.
- Skupne točke med EQAVET in ESG za VŠ:
  - poudarjena evropska dimenzija
  - načelo subsidiarnosti za države, ki pristopijo
  - osredotočanje na potrebe deležnikov (zlasti študentov in delovnega okolja)
  - mehanizmi zagotavljanja kakovosti so vzpostavljeni že na ravni »ponudnikov izobraževanja«
- Skupen metodološki pristop:
  - pomen samoevalvacije kot temelja kakovosti
  - vključevanje deležnikov v sistem zagotavljanja kakovosti (osredotočanje na učne izide)
  - razvoj »evidence-based« mehanizmov za zagotavljanje kakovosti
  - poudarjena vloga ne samo zagotavljanja ampak nenehnega izboljševanja kakovosti
- »Presečišča« med VŠ in VET:
  - spodbujanje učenja na konkretnih primerih (delo, projekti ... skozi prakso, pripravništvo)
  - spodbujanje partnerstva med javnimi in zasebnimi institucijami (povezovanje z gospodarstvom, raziskovalnimi in drugimi izobraževalnimi ustanovami)
  - spodbujanje mobilnosti
  - oblikovanje kvalifikacijskih ogrodij (z namenom prepoznavanja in priznavanja)
  - zahteve po finančnih vlaganjih v različne sektorje izobraževanja – analiza prednosti naložb v posamezne in oblikovanje predlogov za povečanje učinkovitosti porabe sredstev

Country example (Sweden): Implementation of learning outcomes in quality assurance of HE (Thomas Egeltoft)

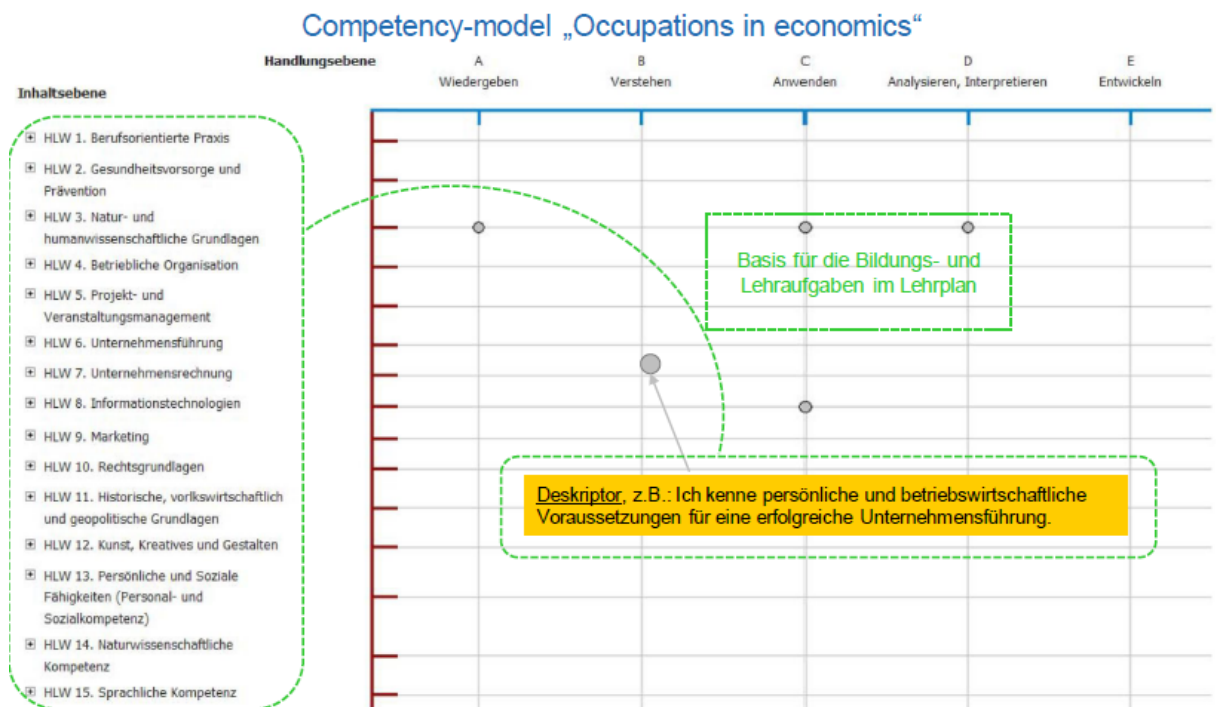
- Implementacija kvalifikacijskega ogrodja na Švedskem poteka za visokošolsko izobraževanje že od leta 2007, ko so vse visokošolske programe umestili v 3 ravni. Za vsako raven so točno določeni deskriptorji, ki vključujejo tudi pričakovane učne dosežke (ILO).
- Sistem zagotavljanja kakovosti temelji na učnih dosežkih: ali se doseženi učni dosežki ujemajo s pričakovanimi in v kolikšni meri?
  - Evalvacija poteka na vsaka 4 leta, v obliki »peer reviewa«. V vsaki evalvacijski skupini so zastopani strokovnjaki, študenti in nekdo iz prakse.
  - Možni so trije izidi evalvacije, in sicer, da dosežajo zelo visoko kakovost (v tem primeru prejmejo še dodatno financiranje!), visoko kakovost ali izkazujejo pomanjkljivosti (v tem primeru sledi »follow-up« čez 1 leto).
  - Doseganje učnih izidov se evalvira npr. na študentskih projektih nalogah (student independent projects), ki obsegajo do 40 ECTS, in sicer na način, da se preverja doseganje učnih izidov in ne to, kakšno oceno je pridobil študent.
    - Naključno izberejo do 24 projektov s posameznega programa.
  - Poleg tega evalvacija zajema tudi samoevalvacijo VŠ zavodov (zavodi sami preverjajo, ali študenti dosežajo učne izide, kot so zapisani v deskriptorjih v kvalifikacijskem ogrodju) in pa intervjuje s študenti (spremljanje učnih izkušenj in samoocena doseganja učnih izidov) in visokošolskimi zavodi.

- → Poročilo obsega opis, kako je z doseganjem posameznih (konkretnih) učnih izidov in pa oceno skupnega doseganja učnih izidov glede na posamezen program. Poročilo je javno objavljeno.
- Rezultati do sedaj:
  - evalviranih okoli 800 (od 1500) programov;
  - od leta 2011 vključenih okoli 700 evalvatorjev (jih zelo lahko pritegnejo k sodelovanju);
  - model deluje ☺
  - na ta način so povečali zavedanje o pomeni ogrodja kvalifikacij in deskriptorjev;
  - VŠ zavodi izboljšujejo notranji sistem zagotavljanja kakovosti.
- Izzivi:
  - kako primerjati rezultate, pridobljene iz različnih virov (projekti, samoevalvacija, intervjuji ...);
  - kaj je konkreten dokaz, da se nek učni dosežek res dodega (kako uravnotežiti oceno outputa napram oceni procesa doseganja tega);
  - kako v poročilih dati več povratnih informacij VŠ zavodom, ne da bi s priporočili preveč posegali v njihovo avtonomijo;
  - kakšna je vloga institucionalnega sistema kakovosti v celotnem sistemu (za delovanje celotnega sistema odgovornost nosi agencija).

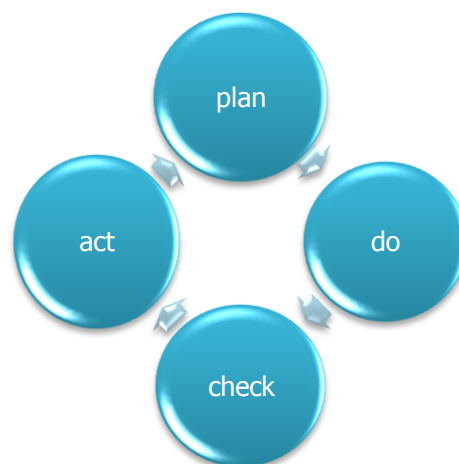
Country example (Austria): National Developments and Reforms in Austrian VET influenced by EQF (Eduard Staudecker)

- The Bruges Communiqué on enhanced European Cooperation in Vocational Education and Training
  - Opredeljena vizija VET do leta 2020 (povečati privlačnost tega izobraževanja, izboljšati kakovost in odličnost izobraževanja in usposabljanja, povečati internacionalizacijo oz. mobilnost, spodbujati inovativnost, kreativnost in podjetništvo, spodbujati socialno vključenost in aktivno državljanstvo)
- VET v evropskem kontekstu se sooča z naslednjimi preprekami:
  - heterogenost sistemov med posameznimi državami in posledično neprimerljivost
  - pomanjkanje transparentnosti in posledično zaupanja v sisteme
- → prizadeva pa si za:
  - boljše razumevanje pridobljenih kvalifikacij in priznavanje teh med evropskimi državami (»cone zaupanja«)
  - oblikovanje »learning agreementov« z namenom priznavanja kompetenc, pridobljenih na mobilnosti
  - sodelovanje med članicami (na sistemski ravni) in oblikovanje skupnih ciljev
  - kot eden izmed oblikovanih ciljev se tako pokaže tudi potreba po izoblikovanem ogrodju kvalifikacij na evropski ravni
- Oblikovanje ogrodja kvalifikacij v Avstriji: razumevanje izobraževanja na podlagi učnih izidov
  - 8 ravni in 3 dimenzije (znanje, spretnosti, kompetence)
  - 3 »poti«: formalne in neformalne kvalifikacije, priložnostno učenje
  - potreba po vzpostavitvi registra kvalifikacij je izšla iz težnje po večji primerljivosti in transparentnosti na področju kvalifikacij, ki jih podeljujejo različne institucije (pomembna je realna umestitev kvalifikacij na nacionalnem kot evropskem trgu dela, pri tem je potrebno upoštevati tudi neformalno in priložnostno učenje – tukaj jih v prihodnje čaka še razvijanje poenotениh kriterijev za priznavanje kvalifikacij, pridobljenih z neformalnim in priložnostnim učenjem)

- z ogrodjem kvalifikacij dosejajo boljše komunikacijo med deležniki (tako nacionalno kot mednarodno)
- V Avstriji imajo »Higher VET«, kot obliko post-sekundarnega izobraževanja (5. raven ISCED); prepoznajo pa potrebo v prihodnje večjega povezovanja z visokim šolstvom (tudi v kontekstu kreditnega sistema ECVET: večja primerljivost z ECTS ...)
  - ECVET v Avstriji: orodje priznavanja in vrednotenja učnih dosežkov; v prihodnje morajo še bolj povezati z ECTS ...
- Projekt »Kick-off 2004«: razvoj in implementacija učenja, temelječega na kompetencah oz. učnih izidih

- QIBB: oblikovanje modela za zagotavljanje kakovosti v VET (v Avstriji)

Qualifications frameworks facilitating recognition (Carita Blomqvist)

- Z lizbonsko konvencijo (1997) se opredeli vloga ogrodij kvalifikacij na način, da bodo v pomoč pri priznavanju (še posebej visokošolskega) izobraževanja. Za razliko od prej ni več prosilec tisti, ki dokazuje primerljivost znanja, pač pa na podlagi opredeljenih kvalifikacij institucija dokazuje, zakaj nečesa ne prizna (če ne).

- Ogrodje kvalifikacij je v procesih priznavanja pomembno informacijsko orodje, prispeva pa tudi k večji transparentnosti. Je v pomoč pri identifikaciji podobnosti med kvalifikacijami, priznanimi v različnih sistemih. Ne glede na to, da določene države še nimajo vzpostavljenih NOK pa to ne sme biti ovira pri priznavanju kvalifikacij, pridobljenih v teh državah.
- Težko je vzpostaviti vzajemno zaupanje do te stopnje, da bi bilo mogoče avtomatično priznavanje ... Pri vseh procesih je potrebno najprej graditi na transparentnosti in čim večji inkluzivnosti.
- Ko se pojavijo neskladja pri posameznih ravneh, je potrebno pogledati, kako se formalno umešča kvalifikacije države, ki jih podeljuje, glede na EQF.
- Potrebno je vzpostaviti jasno povezavo med priznavanjem izobraževanja, kvalifikacijski ogrodji in sistemom/-i zagotavljanja kakovosti. Če je neko nacionalno ogrodje »self-certified«, se pričakuje, da je vsaka vanj vključena kvalifikacija, priznana s strani ustreznega državnega organa, na podlagi preverjene kakovosti. Vzpostavljena kvalifikacijska ogrodja še ne pomenijo avtomatičnega priznavanja, so pa korak v k večji transparentnosti in informiranosti o posameznih kvalifikacijah ter učnih izidih, kot tudi pomagajo prepoznavati podobnosti.

Country example (UK): Recognition of academic, vocational and professional qualifications – challenges in implementing the policy and procedures (Angela Kee)

- Osrednje smernice za priznavanje izobraževanja so določene z Lizbonsko konvencijo (1997) in določajo boljše pogoje za priznavanje – država, ki priznava, lahko to odkloni le v primerih velikih razlik med kvalifikacijami → Oblikovanje EAR (Evropsko območje priznavanja).
- Pri priznavanju se upošteva več kriterijev, npr. vstopni pogoji za neko izobraževanje, trajanje in obseg tega (katere vsebine so bile zajete in po katerih metodah je potekalo izobraževanje in učenje), kateri učni izidi so bili doseženi in na kak način je potekalo njihovo preverjanje, formalni naziv in umestitev kvalifikacije v državi, kjer je bila ta podeljena (uporabno: EAR Manual).
- VB sistem je že sam poseben, saj združuje (in primerja) različne sisteme, ki so se razvili v Angliji, Walesu, na Škotskem in Severnem Irskem (kot referenčna točka služi NARIC-ov »Band framework«). Sam postopek ocenjevanja kvalifikacij je zasnovan uravnoteženo – nikoli ne prevlada en sam kriterij. Upošteva se tudi nacionalne specifikke. Pri priznavanju izhajajo predvsem iz tega, ali je kandidat dovolj usposobljen za opravljanje nekega dela oz. za nadaljevanje (terciarnega) izobraževanja na neki stopnji.
- »Band framework«: je tabelarično orodje, ki opisuje posamezne range – večje skupine različnih tujih kvalifikacij (zajete različne vrste tujih kvalifikacij) in kako so ti – glede na deskriptorje – povezani s posameznimi ravni kvalifikacij v VB. Zagotavlja večjo natančnost in doslednost pri opravljanju primerjav številnih v tujini podeljenih kvalifikacij.
- Z bolonjskim procesom je priznavanje še dodatno pridobilo na pomenu – gremo v smeri avtomatičnega priznavanja, kar bi olajšalo tudi prehod delovne sile med članicami – skupen trg dela. K temu dodamo še trende skupnih diplom, VTI ter učenja na daljavo.

Country example (Croatia): Quality assurance in recognition of foreign qualifications (Ana Tecilazić Goršić)

- Na Hrvaškem je zaslediti največji poskok pri priznavanju izobraževanja med letoma 2004 in 2005, potem se je ta trend nadaljeval (zmerna rast), še dodatno rast pa pričakujejo po vstopu v EU. Trenutno okoli 20 % »diplom« prihaja iz tujine, od tega večina iz držav nekdanje Jugoslavije.

- Pri priznavanju upoštevajo predvsem kakovost institucije, ki je kvalifikacijo podelila – tako institucije oz. dotičnega programa. Presoja poteka na podlagi določenih meril tako za zavod (čas izvajanja programa, upravljanje institucije in vzpostavljen sistem kakovosti, merila glede programov, učiteljev, študentov, znanstveno oz. strokovno delo, mobilnost oz. internacionalizacija, materialni viri), kot program (ali sledi strategiji univerze, ali učne metode omogočajo doseganje učnih ciljev, sodelovanje z zunanjim okoljem, razmerje med številom učiteljev in študentov, pričakovani učni dosežki, implementacija ECTS, zaposljivost, primerljivost s sorodnimi programi).
- Priznavanje tako poteka vključujoč sistem zagotavljanja kakovosti kot okvir kvalifikacij. V središču priznavanja pa morajo biti učni izidi.
- ENIC center tako ne deluje zgolj kot formalni organ, ampak predvsem presoja o vsebini kvalifikacij.

Conclusions of the seminar (Mile Dželalija)

- Potrebno je oblikovati skupna načela zagotavljanja kakovosti tako za visokošolsko izobraževanje kot VET.
- Podpiramo procese oblikovanja kvalifikacijskih ogrodij in procese samocertifikacije (tako s kriteriji, postopki ...), kot element vzajemnega zaupanja med državami.
- Obstoječe standarde za zagotavljanje kakovosti je potrebno implementirati na nacionalnih nivojih, tako na strani visokošolskih zavodov kot agencij, pristojnih za kakovost; pri tem je potrebno še dodelati standarde za VET.
- Spodbujati moramo oblikovalce politik k oblikovanju skupne platforme za zagotavljanje kakovosti.
- Sistem zagotavljanja kakovosti mora vsebovati tako minimalne standarde kot tudi opredelitev izboljševanja kakovosti.
- ESG sicer dobro odražajo glavna načela sistema zagotavljanja kakovosti, iz vidika kvalifikacijskih ogrodij pa je potrebno dati še večji poudarek na učne izide.
- Podpiramo nadaljnji razvoj EQAVET, ob vključevanju različnih nacionalnih teles, ki se ukvarjajo s priznavanjem VET.
- »Fit to purpose« (npr. zaposljivost) mora biti pomemben element zagotavljanja kakovosti in s tem povezano priznavanja.
- Kvalifikacijska ogrodja vidimo kot orodje ne samo priznavanja pač pa tudi izboljšanja kakovosti izobraževanja.
- Zavedamo se, da vzpostavljena ogrodja kvalifikacij še ne pomenijo avtomatičnega priznavanja, pač pa olajšujejo ta proces (poznamo pa tudi primere avtomatičnega priznavanja).
- Kot osrednji elementi priznavanja naj se uporabljajo: raven izobrazbe, učni izidi, kakovost, obremenitev oz. trajanje programa in podatki o izobrazbenem profilu.
- Priporočamo uporabo »Recommendation on the use of qualifications frameworks in the recognition of foreign qualifications«².

Več informacij in gradiva (prezentacije vseh govorcev):

<http://www.kvalifikacije.hr/seminar-o-osiguravanju-kvalitete>

---

² Dokument dostopen na:

http://www.cicic.ca/docs/lisboa/Recommendation_on_the_use_of_qualifications_frameworks_in_the_recognition_of_foreign_qualifications.pdf